

Castell de Savassona

Tavèrnoles

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Savassona, castell
Emplaçament: Pel camí que surt a mà dreta, aproximadament al punt quilomètric 4,6 de la carretera BV-5213.
Alçada: 621m

Coordenades:

Latitud: 41.95628
Longitud: 2.33748
UTM Est (X): 445094
UTM Nord (Y): 4645134

Classificació

Número de fitxa: 08275-40
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern
Segle: XVII-XVIII
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Tipus de protecció > Europea
> Atributs Inspire:

- BCIN
- National Monument Record
- Defensa

Observacions protecció: BCIN. R-I-51-5732. Decret 22/04/1949. BOE / 05/05/1949.
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari Sí, IPA.: 1815
Generalitat:
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: 002103500DG44F0001AG
Fitxes associades:

Autor de la fitxa: Virgínia Cepero González

Data de registre de la fitxa: dc., 07/05/2014 - 02:00

Descripció

El conjunt arquitectònic del castell de Savassona està format per tres cossos de planta rectangular. Les cobertes són a dues vessants, amb teula ceràmica aràbiga, i el carener paral·lel a les façanes. El cos principal consta de planta baixa i dues plantes pis. La façana principal, orientada a migdia, presenta un portal adovellat, que es troba a la part superior, mutilat per una gran balconada que ocupa tot el primer pis, a la que s'accedeix a través de diverses finestres balconeres de pedra. Al segon pis, a la part central, hi ha esculpits un escut i un bust de marbre, i s'hi obren finestres de pedra treballada. A la banda de llevant, la façana s'assenta damunt la roca. La façana de ponent està sostinguda per un contrafort, on s'hi obren unes galeries d'arc rebaixat, amb tres arcades sostingudes per pilars. Les obres sofertes al llarg dels darrers segles li han fet perdre el seu caràcter primitiu. La major part de les construccions corresponen al segle XVII i XVIII. La capella del castell es troba adossada al mur de migdia de la façana del mas. És un edifici religiós d'una sola nau, de planta rectangular. En quant a les restes medievals de l'antic castell de Savassona, aquestes es troben integrades dins de la construcció del segle XVII. Es poden distingir la torre de defensa i alguns llenços de la muralla del desaparegut castell de Savassona. La resta d'edificacions del conjunt arquitectònic no presenten cap altre vestigi clar d'època medieval.

Observacions:

El castell va quedar molt destruït al segle XV a causa de les guerres entre la Generalitat i el rei Joan II. Va ser objecte de diverses obres al llarg dels segles XVI i XVII, per la família Vila, i l'any 1640 s'hi construí la capella. L'any 1775 la façana de l'edifici fou renovada per Josep Francesc Ferrer de Llupià que, en honor del seu pare, Antoni Ferrer de Llupià V, hi va fer esculpir l'escut del seu llinatge i un bust de marbre del seu progenitor. L'any 1811, durant la guerra del Francès, el castell fou incendiat per les tropes napoleòniques. Fou restaurat després de la fi de la guerra. L'any 1879, l'escriptor Joaquim Salarich i Verdaguer va escriure la novel·la "Lo castell de Sabassona", ambientada en aquest indret. Es troba inclòs al Catàleg de béns a protegir POUM 2014, nº 29 (arquitectònic), BCIN i al Catàleg de masies i cases rurals del POUM, nº 26. (Continuació Història): Els Vila es succeïren en la baronia de Savassona fins a l'any 1632, quan l'últim membre d'aquesta família, Antoni Vila, que es trobava en un delicat estat de salut, feu donació inter vivos al seu cosí Galceran de Llupià, però aquest últim morí abans que l'anterior. L'herència passà a Maria de Llupià, germana de Galceran, casada amb Jeroni Ferrer, i l'any 1650 fou anomenat Jeroni Ferrer de Llupià, fill de Maria de Llupià i Jeroni Ferrer, nou baró de Savassona. L'any 1654 el rei Felip IV atorgà el privilegi de noblesa a un membre dels Ferrer de Llupià. L'any 1784 el rei Carles III, confirmà la baronia del castell i la reconegué com a títol del regne, que fou posseïda pels Ferrer de Llupià fins a l'abolició dels senyorius jurisdiccionals al segle XIX. Durant la Guerra del Francès, a principis del segle XIX, el baró de Savassona, Josep Francesc Ferrer de Llupià, va tenir un paper notable en la lluita antifrancesa, i va ser vocal representant de la Junta Corregimental de Vic a la Junta Suprema del Principat de Catalunya. Amb la mort sense descendència de Josep Francesc Ferrer de Llupià, va

finalitzar el llinatge dels Ferrer, i la repartició dels béns i possessions dels barons es va anar dispersant i perdent. El títol dels barons de Savassona va passar a Maria dels Dolors Lluïsa Desprat, i al morir soltera, a María Cayetana Díaz de Mayorga, que el va transmetre al seu fill José Jesús de Urbina. Al morir aquest, el títol va passar al seu cosí, Cayetano de Urbina i Daoíz, i les terres de la baronia es van dividir entre aquest i cinc cosins més a parts iguals. El castell i algunes de les seves terres van ser venuts l'any 1900 a Vicenç Cuyàs i Piera, que les va vendre a Lluís Soldevila. Va ser heretat pel seu fill, Enric Soldevila, i posteriorment va passar a mans del senyor Portell i la seva esposa.

Història

La primera referència escrita del terme de Savassona és de l'any 889, quan Arnabert i la seva muller Quinta vengueren a Gotmar i a la seva muller Ermegoda una vinya situada al territori d'Osona, al terme de Savassona. L'antic castell de Savassona comprenia un terme jurisdiccional que es correspon, gairebé en la seva totalitat, amb l'actual terme municipal de Tavèrnoles. Les primeres referències documentals del castell són de l'any 921, i les de l'església parroquial de Sant Pere de Savassona són de l'any 1035. El domini eminent del castell devia correspondre als comtes de Barcelona, no obstant això, no es té constància que fessin cap acte de domini sobre el castell, ni que rebessin cap vassallatge per part dels vescomtes d'Osona, anomenats posteriorment de Cardona, que n'eren els feudataris comtals. L'any 1082, els comtes de Barcelona vincularen aquest castell com a dotació vescomtal. L'any 1086, el vescomte d'Osona-Cardona Ramon Folc I, en el seu testament, deixà a la seva muller Ermessenda el territori de Savassona. Tot i que els vescomtes d'Osona mantingueren la possessió del castell de Savassona, no incidiren gaire en les vicissituds del mateix. L'any 1314 el vescomte Ramon Folc VI establí que l'hereu del vescomtat de Cardona tingués vinculats diversos castells, entre els que hi figurava el de Savassona. L'any 1375, el rei Pere el Cerimoniós creà el comtat de Cardona per als vescomtes, però el castell de Savassona ja no figurava entre els vinculats al nou comtat. És probable que el castell hagués passat a mans de Bernat Amat de Cardona, germà de Ramon Folc VI. Anys més tard, passà a Ramon Roger II, comte de Pallars, casat amb una filla de Bernat Amat de Cardona. D'aquesta manera, l'any 1358 Bernat III de Cabrera, comte d'Osona, declarà que el castell de Savassona era de Marc de Savassona, senyor de Rupit, comte de Pallars. La poca vinculació al castell de Savassona per part dels seus feudataris, els vescomtes de Cardona i, posteriorment, dels comtes de Pallars, féu que els seus castells fossin els protagonistes de la història del castell. Les primeres referències escrites que hipotèticament podrien vincular-se al castell, corresponen a un document de l'any 990 on Isarn, un vicari comtal, i la seva muller Alba, vengueren a Lodegard dues peces de terra situades al comtat d'Osona, a l'apèndix de Savassona. Posteriorment, a un manuscrit de l'any 1064 són citats Manfred de Savassona, la seva muller Ermengarda i la seva filla Quíxol. És aquest personatge, Manfred de Savassona, el primer castlà conegut del castell de Savassona. L'any 1129, s'inicià amb Pere Berenguer de Savassona el govern del castell de Savassona per part de la família Savassona, de manera ininterrompuda fins l'any 1280, en morir Pere II de Savassona sense descendència. L'herència passà al seu germà Galceran, canonge de Vic, que vengué el castell de Savassona amb tots els seus drets i pertinences a Ramon de Vilanova, castlà del castell del Brull. Els Vilanova prengueren el nom dels Savassona, els quals no tenien cap vincle familiar amb els anteriors. Pels volts de l'any 1409, la família Vilanova-Savassona tingué greus enfrontaments amb els Malla, que causaren un gran nombre de víctimes mortals. Aquest fet motivà que Vicenç Ferrer acudís a Vic per aconseguir la pau entre ambdós famílies. L'any 1514 morí Joana, filla de Lluís de Savassona, sense descendència directa, i fou succeïda per Rafael de Prat, hereu d'Isabel de

Vilanova, que cedí aquell mateix any el domini del castell a Antoni Vila. Els nous barons de Savassona, els Vila, que eren una rica família de Vic que havien ascendit a cavallers tres anys abans, pledejaren amb diverses famílies nobles que els disputaven la senyoria de Savassona.

Bibliografia

AA.DD. (1973). Els castells catalans. vol. IV. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, p. 977-987.
AA.DD. (1986). Catalunya Romànica, vol. III: Osona (II). Barcelona: Ed. Gran Enciclopèdia Catalana, p. 612-614. ASENSI, R.Mª (1999). "Osona". Catalunya Romànica. Guies Comarcals, vol. II. Barcelona: Pòrtic, p.148-149. COLOMER-RIFÀ S. L (2011). Catàleg de béns a protegir. POUM. Tavèrnoles: Ajuntament de Tavèrnoles. DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2002). Inventari del Patrimoni Construït del Pla Especial de Protecció i Millora de l'Espai Natural de les Guilleries-Savassona. Àrea d'Espais Naturals, Serveis d'Acció Territorial. GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA (1988). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (Tavèrnoles).

